

УДК 37.011.3–051:78+004

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДО ІНТЕРАКТИВНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Назарій Науменко, викладач кафедри музикознавства, інструментальної підготовки та хореографії, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського.
ORCID: 0000-0003-0857-8811
E-mail: vasilevskyi94@gmail.com

У статті висвітлені організаційно-педагогічні умови розвитку здатності майбутніх учителів до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії: впровадження моделей інтерактивної дистанційної взаємодії в освітній процес педагогічного університету; комбінування різноманітних форм інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії; використання активних та інтерактивних методів навчання; створення на засадах рівноправності, рівнозначності суб'єктів навчання, їх співпраці та взаємонавчання відкритого динамічного інформаційно-освітнього середовища; використання сучасних діалогічних технологій, модифікація традиційних форм педагогічної взаємодії.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови; майбутні вчителі; навчальна взаємодія; інтерактивні технології навчання; діалогічне навчання; дистанційне навчання; моделі дистанційного навчання; інформаційно-освітнє середовище.

ORGANIZATION-PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY STUDENTS' ABILITY FOR INTERACTIVE DISTANCE EDUCATIONAL COOPERATION

Nazarii Naumenko, Lecturer at the Department of Musicology, Instrumental Training and Choreography, Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.
ORCID: 0000-0003-0857-8811
E-mail: vasilevskyi94@gmail.com

The article justifies the topicality of future teachers' preparation for work in blended learning conditions, including for organization of interactive distance educational cooperation. Such terms as interactivity and interactive education proposed by domestic researchers are analyzed. The classification of interactive activity forms is proposed.

Organization-pedagogical conditions of the development of future teachers' ability for interactive distance education cooperation are described: the implementation of models of interactive distance cooperation into educational process of a pedagogical university; the combination of various forms of interactive distance education cooperation; the use of active and interactive methods of education; the creation of open dynamic information-educational environment on the basis of equality and equivalence of objects of education, their cooperation and inter education; the use of modern dialogue technologies, modification of traditional forms of pedagogical interaction.

The models of interactive distance interaction are characterized: informational, intentional, interactive, and inclusive. Much attention is drawn to the need for combination of different forms of interactive distance educational cooperation: the means of acting and dramatizing; role games; discussions, debates; press-conferences; "Brainstorming", "Solution Tree", method "Know / want find out / have found out"; method "Uncompleted Sentences", "Press", "Microphone", sync wine. The peculiarities of active and interactive methods according to the requirements of modern educational process are highlighted. The ways of the creation of open dynamic informational-educational environment on the basis of equality, equivalence of objects of education, their cooperation and inter education are characterized. The examples of using of modern dialogue technologies, the modification of traditional forms of pedagogical interaction in future music teachers' preparation are given.

Keywords: *organizational and pedagogical conditions; future teachers; educational interaction; interactive learning technologies; dialogic learning; distance learning; models of distance learning; information and educational environment.*

Модернізація системи освіти зумовлює розробку сучасних технологій і освоєння новітніх технічних можливостей, що дозволяє ефективно використовувати в професійній підготовці майбутніх учителів потенціал змішаної форми навчання. Актуальними є технології, що передбачають переважно спільну активну роботу студента і викладача. Така діяльність характеризується суб'єктною позицією обох сторін, а підґрунтям освітнього процесу виступає концепція інтерактивності.

Інтерактивна діяльність учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти набуває такого характеру завдяки стимулюванню пізнавальної активності студентів, підвищенню рівня взаємодії студентів між собою і з викладачем, що за умов змішаного навчання має відмітні особливості: високий рівень пізнавальної мотивації студентів за рахунок застосування ІКТ; можливість вибору найбільш зручного для студента часу навчання; вільний доступ до загальних електронних освітніх ресурсів; відносини між суб'єктами освіти, засновані на принципах рівності, взаємопідтримки; активізація самостійної діяльності студентів; надання викладачем консультаційної допомоги [11].

Водночас не можна заперечувати той факт, що досліджень, спрямованих на організацію інтерактивної взаємодії в умовах змішаного навчання, сьогодні недостатньо [5; 18]. Аналіз теоретичних розробок дає підстави стверджувати, що методи і засоби активної та інтерактивної взаємодії за змішаного навчання вивчені мало, часто про діяльність студентів у системі дистанційного навчання говорять як про новий вид діяльності, що відповідає вимогам сучасного соціуму. Крім того, викладачеві в системі змішаного навчання не завжди зрозумілими виявляються нові супервізійні ролі, що актуалізуються наразі: інформатора-експерта (на етапі створення матеріалів електронних навчальних курсів, відстеження результатів процесу навчання); організатора-фасилітатора (на етапі організації активної взаємодії зі студентами); консультанта-координатора (на етапі відповідей на запитання студентів та постановки нових пізнавальних завдань) [1]. Основне значення в навчальному процесі, побудованому на основі змішаного навчання, набуває полілог між викладачем та студентом, а також між студентами. Дослідники відзначають важливу роль активних та інтерактивних методів у розвитку інтелектуальних і комунікативних здібностей студентів, в їх саморозвитку та самоосвіті, формуванні здатності до дистанційної взаємодії [7].

Актуальність завдань професійної підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах змішаного навчання, особливості педагогічної взаємодії у ЗВО за змішаного навчання зумовлюють необхідність обґрунтування організаційно-педагогічних умов

розвитку здатності студентів до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії.

Інтерактивна педагогічна взаємодія в сучасній освіті – це один з ефективних способів, що стимулює навчально-пізнавальну діяльність студентів, активізує їх інтерес до набуття якісної професійної підготовки. Вітчизняні науковці О. Біда, М. Долінна, Н. Лалак, Л. Пироженко, О. Пометун, С. Сисоєва, О. Тарасова, Т. Шеховцева висвітлюють важливість використання інтерактивних методів в освітньому процесі вищої школи та закладів загальної середньої освіти.

В довідковій і періодичній педагогічній літературі терміни «інтерактивна педагогіка», «інтерактивне навчання», «інтерактивна діяльність» часто застосовуються як рівнозначні, хоча вони пов'язані з різними аспектами освітньої діяльності.

Розкриваючи зміст поняття «інтерактивне навчання», науковець О. Пометун характеризує його як спеціальну організаційну форму пізнавальної діяльності, що покликана створити сприятливе середовище для навчання та розвитку інтелекту, різноманітних здібностей учнів школи [10, с. 25].

Дослідник О. Біда зазначає, що для забезпечення ефективності освітнього процесу важливо враховувати основні компоненти інтерактивного навчання: комунікативний (передання та збереження вербальної та невербальної інформації), інтерактивний (організація взаємодії під час спільної діяльності) та перцептивний (сприйняття та розуміння один одного) [3, с. 435].

З часом науковці стали пов'язувати термін «інтерактивне навчання» з поширенням інтернет-простору та його освоєнням масовими користувачами, з дистанційним навчанням. У методичній літературі можна знайти дві групи термінів, основу яких складає двоїсте розуміння інтерактивності. З одного боку, в основі таких понять, як «інтерактивне навчання», «інтерактивні методи», лежить активна взаємодія та спілкування між учасниками освітнього процесу, що зумовлюють формування і розвиток особистості, її самореалізацію як майбутнього фахівця [8; 14]. З іншого боку, термін «інтерактивність» стосується дидактичних властивостей засобів навчання, характеризує спосіб взаємодії людини з інформаційним середовищем («інтерактивне освітнє середовище», «інтерактивна навчальна програма» та ін.) [9; 10].

У педагогічному словнику за редакцією А. Семенової пропонується визначення, прийняте в сучасній педагогіці: «Інтерактивне навчання-навчальний процес, що будується на принципах гуманізації, демократизації, диференціації й індивідуалізації та являє соціальне мотивоване партнерство, центром уваги якого є не процес викладання, а організована творча співпраця рівноправних особистостей на рівні суб'єкт-суб'єктної взаємодії» [17, с. 80].

Мета статті: обґрунтувати організаційно-педагогічні умови розвитку здатності студентів педагогічного університету до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії.

Побудова освітнього процесу на засадах інтерактивності має чимало позитивних аспектів для студентів: дозволяє усвідомити свої можливості, дати оцінку власним здібностям; виявляє сильні та слабкі сторони інтелекту, волі, уяви, комунікативних умінь, тобто якостей, що необхідно вдосконалювати для успішної навчальної, а в подальшому, професійної діяльності; активізує рефлексію як основу для особистісного розвитку, що забезпечить професійне становлення; створює можливість для вправління я в індивідуальній, так і в командній роботі для досягнення суспільно значущих цілей;

забезпечує інтеріоризацію етичних норм, розвиток таких моральних якостей, як: повага до позиції іншого, стриманість у пред'явленні аргументів під час дискусії, вміння визнавати свої помилки; стимулює інтерес до пізнавальної діяльності [4; 5; 12; 15; 16; 21].

Таким чином, у процесі інтерактивної навчальної діяльності студенти розвивають та вдосконалюють свої психологічні, пізнавальні, моральні, інтелектуальні, комунікативні якості.

Для викладача застосування інтерактиву в навчанні також має велике значення: допомагає краще пізнати студентів та взаємодіяти з ними під час занять; виробити в них позитивну мотивацію до навчання; налагодити кооперацію та сформувати навчальний колектив; виявити особливості індивідуального підходу до навчання інтровертованих студентів і надати їм додаткову допомогу. Успішна організація інтерактивної навчальної діяльності, майстерне володіння її технологією дозволяє викладачеві професійно зростати, приносить задоволення, рятуючи від психологічного вигоряння [22].

Зосередимося на критеріях класифікації форм інтерактивної діяльності:

- за формою подання та освоєння навчального матеріалу – ігрові;
- за методом взаємодії учнів та педагогів – дискусійні;
- за масштабом залучених до освітнього процесу учнів – групові;
- за застосовуваними методами пізнання – дослідні;
- за формою використання технічних засобів та організації взаємодії між суб'єктами освітнього процесу (викладач-студенти) – дистанційні [16].

Однією з організаційно-педагогічних умов розвитку здатності студентів до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії є *комбінування її різноманітних форм в освітньому процесі педагогічного університету*, що підвищує ефективність професійної підготовки майбутніх учителів до роботи в умовах змішаного навчання.

Для організації ефективної роботи із застосуванням інтерактиву необхідно враховувати специфіку форм, обираючи найбільш відповідні поставленим освітнім цілям та завданням. Основні методи інтерактивної діяльності змістовно висвітлені в педагогічній науковій літературі: прийоми театралізації та драматизації; рольові ігри; дискусія; дебати; прес-конференція; «Мозковий штурм»; «Дерево рішень»; метод «Знаємо / хочемо дізнатися / дізналися»; метод «Незакінчене речення»; «ПРЕС», «Мікрофон», синквейн тощо [10; 12; 20; 21].

Оптимізація використання методів і прийомів з метою розвитку здатності майбутніх учителів до дистанційної навчальної взаємодії полягає у *впровадженні моделей інтерактивної дистанційної взаємодії в освітній процес педагогічного університету*. Ефективність підготовки майбутніх фахівців до роботи в умовах змішаного навчання залежить від ретельного відбору викладачем форми заняття, методів і прийомів, що допоможуть досягти необхідного результату й одночасно не викличуть у студентів негативних емоцій, пов'язаних з низьким рівнем володіння інформаційними технологіями. Дидактичний, виховний, розвивальний потенціал моделей інтерактивної дистанційної взаємодії – інформаційної, інтенціональної, інтерактивної, інклюзивної – забезпечує результативність набуття студентами знань, умінь, розвитку особистісних якостей, що сприятимуть повноцінній реалізації професійних завдань за умов змішаного навчання [5; 13].

Інформаційна модель побудови інтерактивної дистанційної взаємодії базується

на візуалізації та систематизації навчальної інформації у вигляді образів (зображення, фото, кіно, відео), знаків (тексти, знакове табло), графічних моделей (графіки, креслення, блок-схеми), комбінованих зображень (мнемосхеми, карти). Ретельне продумування педагогічних завдань підвищує ефективність використання таких ресурсів інформаційної моделі, як численні мультимедійні енциклопедії, цифрові колекції, мережеві сервіси та програмне забезпечення для складання інтелект-карт, проведення «мозкового штурму».

Інтенційна модель організації інтерактивної дистанційної взаємодії ініціює діяльність, пов'язану з освоєнням особливостей певного об'єкта в реальності. Модель передбачає створення умов, за яких викладач використовує інформаційні технології для створення своєрідного «містка», що забезпечує перехід від теоретичного освоєння матеріалу до практичної діяльності. Прикладом використання інтенційної моделі у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва може слугувати робота на занятті з диском «Terra Musicalis. Віртуальний музей музичних інструментів», що дозволяє планувати та розробляти урок-екскурсію музеєм інструментів.

Інтерактивна модель інтерактивної дистанційної взаємодії заснована на діалозі й передбачає активну діяльність студентів у віртуальному середовищі. Прикладом використання ресурсів інтерактивної моделі у викладанні музичного мистецтва може стати віртуальний орган Hauptwerk. На сайті <http://www.hauptwerk.com/> представлені моделі інструментів, створених на основі реально існуючих органів, – понад сто відомих історичних інструментів різних епох. Використання цієї інформації може стати основою для розробки занять, присвячених як історії музичних інструментів, так і особливостям органної музики.

Відповідно зі структурою *інтеркомунікативної моделі*, інформаційні та комунікаційні технології стають основою організації мережевої взаємодії учасників освітнього процесу. Найбільш адекватною та результативною формою втілення інтеграції інформаційних та педагогічних технологій є проєктна діяльність студентів. Логіці даної моделі відповідає освітній проєкт, представлений у матеріалах сайту INTIME (Integrating New Technologies into the Methods of Education). Зацікавлені особи можуть ознайомитися з розробкою проєкту «Опера в мережі» [22].

Інклюзивна модель у контексті взаємодії зі студентами факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій передбачає включення ІКТ у простір мистецтва. Акцентуємо увагу на тому, що ця модель не може бути відтворена в освітньому процесі одного закладу через її масштабність. Викладачі, студенти можуть використовувати її ресурси, розкриваючи, наприклад, тему «Техніка у просторі мистецтва»: у Віденському будинку музики (<http://www.hdm.at>) традиційний музейний простір містить модулі, що позиціонуються як диригування оркестром Віденської опери; комбінаторне створення музики (Вольфганг Амадей Моцарт); гра на музичних інструментах, що реагують на віддалену позицію рук виконавця.

Необхідно зазначити, що моделі є взаємодоповнювальними і рідко існують у «чистому» вигляді.

Розвиток здатності майбутніх учителів до дистанційної взаємодії забезпечується використанням *активних та інтерактивних методів навчання*, що дозволяють будувати педагогічну взаємодію відповідно до вимог сучасного освітнього процесу, заснованого на діалоговій концепції, коли акцент робиться на розумінні та

взаєморозумінні суб'єктів освіти [6].

У сучасній педагогічній літературі [4; 20; 22] ці терміни стоять в одному семантичному ряду і часто вживаються як взаємозамінні; одні й самі методи називаються то активними, то інтерактивними. У деяких навчально-методичних працях [14] методи інтерактивного навчання є різновидом методів активного навчання. У першому випадку передбачається активна педагогічна взаємодія між викладачем і студентом на навчальному занятті, суб'єктна позиція останнього в навчанні; у другому – педагогічна взаємодія пронизує освітній процес як за вертикаллю (викладач-слухач), так і за горизонталлю (слухач-слухач) [10]. Інтерактивні методи розглядають як сучасну форму активних методів [9].

За умов використання інтерактивних методів, викладач є водночас і джерелом знань, і фасилітатором, що активує участь студентів у груповій навчальній діяльності, зокрема дискусіях, створенні і захисті проєктів, рольових іграх. До методів активного навчання належать: ділові та рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, вирішення ситуаційних завдань, кейсів, метод «Мозкового штурму», метод проєктів, портфоліо, проблемна лекція, «лекція вдвох», лекція із задалегідь запланованими помилками, евристична бесіда, самостійна робота з літературою, семінари, дискусії, колективна розумова діяльність, ТРІЗ. До методів інтерактивного навчання науковці [14; 18] зараховують: групові дискусії, роботу з інтерактивним навчальним матеріалом, індивідуальні або групові консультації, спілкування електронною поштою, у чаті, різні види інтерактивного контролю знань (телеконференції, онлайн-тести, групові проєкти, індивідуальні файли з завданнями), надання зворотного зв'язку студентам у процесі навчання, можливості повторного звернення до навчальних матеріалів. Водночас інші автори [4; 10] вважають, що до інтерактивного навчання належать також ділові та рольові ігри, дискусії, диспути, аналіз конкретних ситуацій, бесіди, а також лекції з елементами дискусій, проблемним викладом матеріалу, дослідження, практикуми. Важливе значення має робота у малих групах, лабораторно-дослідницькі роботи, евристичне навчання, проблемно-пошукове навчання тощо [16].

Погляди сучасних науковців [5; 6; 9; 18; 20; 22] дозволяють розглядати інтерактивні методи навчання як розширену педагогічну стратегію, що активно вводить студентів у процес навчання шляхом *створення на засадах рівноправності, рівнозначності суб'єктів навчання, їх співпраці та взаємонавчання відкритого динамічного інформаційно-освітнього середовища*. Ця організаційно-педагогічна умова розвитку здатності студентів до дистанційної навчальної взаємодії передбачає використання інтерактивних методів, за допомогою яких у відкритому динамічному навчальному середовищі моделюються ситуації професійної діяльності, впроваджуються рольові та ділові ігри, спільне вирішення питань на підставі аналізу обставин педагогічного спілкування та ситуацій педагогічної взаємодії, що сприяє активній пізнавальній діяльності студентів, спільному обміну знаннями та ідеями, розвитку вміння працювати в команді, навичок самостійного мислення, критичного аналізу, творчості.

Сучасне осмислення сутнісних характеристик відкритого динамічного інформаційно-освітнього середовища навчального закладу неможливе без усвідомлення необхідності застосування інформаційних технологій, електронних підручників, інтерактивних засобів навчання (інтерактивна дошка), що забезпечують активний обмін інформацією

між користувачем та інформаційною системою в режимі реального часу [19]. Використання інтерактивних засобів, спрямоване на взаємодію користувача з комп'ютером, дозволяє тим, хто навчається, керувати ходом навчання, регулювати швидкість вивчення матеріалу, повертатися на більш ранні етапи [19].

Розвиток ІКТ, можливості інтернет-технологій дозволили спроектувати дидактичний потенціал активних та інтерактивних технологій у систему відкритого динамічного інформаційно-освітнього середовища і підпорядкувати використання дистанційних освітніх технологій вимогам забезпечення ефективного спілкування та участі студентів у пізнавальній діяльності з врахуванням різного рівня їх готовності, здійснення безперервного контролю за процесом засвоєння навчального матеріалу.

За допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, функціоналу сервісів інтернет-технологій сценарії вже традиційних активних та інтерактивних методів педагогічної взаємодії у системі змішаного навчання набувають нового формату, наприклад, «дискусія», «кейс-метод» транслюються в режимі спілкування електронною поштою, чаті, телеконференції, інтернет-телефонії (подання живого або записаного звуку); «лекція», «робота з книгою» - в режимі телеконференції, вебінару, звернення до веб-сайту або електронного підручника електронного освітнього ресурсу (представлення живого або записаного звуку); «лабораторні роботи» – в режимі звернення до веб-сайту або електронного підручника (подання інтерактивних карт, діаграм, схем, віртуальних лабораторій, інтерактивних тестів, завдань-тренажерів тощо) [1].

Вивчаючи матеріали електронних навчальних курсів, використовуючи кейси, реалізуючи спільні групові проєкти, беручи участь в онлайн-дискусіях, обговорюючи питання в чаті, студенти мають можливість своєчасно отримувати консультаційну допомогу електронною поштою та за допомогою інших засобів зв'язку, а також оперативно надсилати результати виконання практичних завдань та лабораторних робіт викладачеві. Інтерактивні технології взаємодії створюють можливість постійних, а не епізодичних (за розкладом) контактів студентів з викладачем, можливість оперативно ставити теми для обговорення, ділитися новою інформацією та власним досвідом, детальніше розглядати окремі розділи лекційних занять. У свою чергу, активні методи педагогічної взаємодії дозволяють забезпечити максимальну самостійність та ініціативність майбутніх фахівців у набутті досвіду власної професійної діяльності. Таким чином, мережні дистанційні освітні технології поширення знань, засоби віртуальної візуалізації та інтерактивний контент дозволяють не лише розширити потенціал раніше відомих активних та інтерактивних методів педагогічної взаємодії, а й урізноманітнити подачу навчального матеріалу на основі використання сучасних ІКТ, вивести процес освоєння дисципліни на якісно новий рівень ефективності, збільшити привабливість матеріалу, що вивчається інтерактивно, і безпосередньо включити студентів у діяльну активність, синхронно систематизувати та актуалізувати методичне забезпечення освітнього процесу [2].

Як зазначають дослідники [15], вибір педагогом засобів комунікації, взаємодії між педагогом і студентами повинен визначатися змістом, а не технологією. В основі використання дистанційних технологій та методів має бути безпосередньо зміст навчальних курсів, ступінь необхідної активності студентів, конкретні очікувані результати процесу навчання, діалогізм освітнього процесу як основоположний принцип побудови навчальної взаємодії.

У традиційному розумінні в педагогіці діалог завжди вважався однією з найефективніших форм педагогічної взаємодії [7]. Наразі традиційні форми педагогічної взаємодії модифікуються відповідно до поточних реалій: сучасні ІКТ дозволяють безпроблемно адаптувати вже затверджені форми діалогічної взаємодії у системі змішаного навчання в новому форматі. Складова частина назви ІКТ – «комунікаційні технології» – визначає нові, практично необмежені можливості побудови діалогу у віртуальному просторі. Автори посібника «Культура цифрових медіа» О. Пушкар, Є. Грабовський зазначають, що гіпертекстовий простір Інтернету, по суті, має діалогічний характер: дистанційне навчання дозволяє підключити до діалогу велику аудиторію, що складається зі школярів та вчителів, студентів та викладачів, організувати спілкування у світовому інформаційному просторі [19]. *Використання в освітньому процесі закладу вищої освіти сучасних діалогічних технологій, модифікація традиційних форм педагогічної взаємодії* є ще однією організаційно-педагогічною умовою розвитку здатності майбутніх учителів до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії.

За змішаного навчання діалог виступає в явній та неявній формах. Неявною формою діалогу може бути такий спосіб комунікації: у системах дистанційного навчання в межах конкретного електронного освітнього ресурсу викладач намічає у лекції питання, обговорення яких можливе у діалозі з використанням інструменту «Форум» / «Дискусія». Це може бути виявлення проблемних та дискусійних питань, розбір кейсів, обговорення прикладів. З цією метою на «дошці обговорень» як елементі електронного навчального курсу розміщуються діалогові конструкції за матеріалами курсу, питання для обговорення, ідеї та пропозиції студентів щодо побудови та експлуатації курсу, встановлення педагогічної взаємодії [11].

Для запобігання ситуацій невизначеності студентів перед віртуальним викладачем у педагогічній практиці може бути використаний функціонал вебінарів, блогів, відеоконференцій, Skype-технологій, спільної роботи з інтерактивною дошкою.

Змішане навчання передбачає періодичні очні зустрічі, де проявляється явна форма діалогу. Для студентів проводяться спеціальні очні семінари, що передбачають зустрічі в аудиторії, які дозволяють одним студентам презентувати нове бачення вирішення проблеми, а іншим – ознайомитись з варіативністю вирішення поставлених завдань. Така форма навчальної взаємодії забезпечує повноцінний інтерактивний діалог в освітньому процесі.

Узагальнення поглядів сучасних вітчизняних науковців щодо особливостей організації освітнього процесу за умов змішаного навчання дозволяє говорити про особливості педагогічної взаємодії, що зумовлюють необхідність розвитку в студентів педагогічного університету здатності до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії. Актуальність розвитку цієї професійно важливої якості майбутніх учителів зумовлена необхідністю підготовки їх до стимулювання активного процесу засвоєння знань, умінь учнями шкіл, що працюватимуть в умовах змішаного навчання.

Організаційно-педагогічні умови розвитку здатності студентів педагогічного університету до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії покликані не тільки забезпечити сьогоденні навчальні досягнення майбутніх фахівців, але й сприяти формуванню в них готовності до роботи в умовах змішаного навчання: розвитку критичного мислення, творчості та самостійності учнів; збудженню цікавості школярів

до навчальних предметів, бажання здобувати знання; підтримці взаємодії між учнями, створенню умов для спільної роботи, взаєморозуміння, обміну ідеями.

Такими організаційно-педагогічними умовами можуть виступати: впровадження моделей інтерактивної дистанційної взаємодії в освітній процес педагогічного університету; комбінування різноманітних форм інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії; використання активних та інтерактивних методів навчання; створення на засадах рівноправності, рівнозначності суб'єктів навчання, їх співпраці та взаємонавчання відкритого динамічного інформаційно-освітнього середовища; використання сучасних діалогічних технологій, модифікація традиційних форм педагогічної взаємодії.

Перспективи подальших розвідок лежать у площині дослідження оптимальних шляхів впровадження комплексу методів в освітній процес закладу вищої освіти з метою досягнення високого результату розвитку здатності майбутніх учителів музичного мистецтва до інтерактивної дистанційної навчальної взаємодії. Вивченню підлягають організаційно-педагогічні умови створення відкритого динамічного інформаційно-освітнього середовища, що сприятиме формуванню готовності майбутніх учителів до роботи в умовах змішаного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійченко Ж., Близнюк Т., Майстренко О. Digital етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. С. 24–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24>
2. Биков В., Кухаренко В., Сиротенко Н. та ін. Технологія розробки дистанційного курсу: навч. посіб. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.
3. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку. *Початкова школа*. 2017. № 7. С. 434–441.
4. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2003. 40 с.
5. Бровченко А. К. Можливості інтерактивної взаємодії студентів та викладачів в процесі дистанційного навчання з точки зору особистісного підходу. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. Київ, 2020. Т. 31(70). № 4. С. 183–190.
6. Галузяк В. М. Груповий тренінг як засіб розвитку особистісної зрілості майбутніх учителів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2011. Вип. 35. С. 203–210.
7. Голота Н. Діалогічні технології як складова практико-орієнтованої та особистісно-складової підготовки педагогів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 37(1). С. 47–53. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/327>
8. Гурін Р. С. Підготовка майбутнього вчителя гуманітарного профілю до застосування нових інформаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2005. 22 с.
9. Інноваційні технології навчання від А до Я / упор. Валентина Волканова. Київ: Шкільний світ, 2011. 96 с.
10. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 136 с.
11. Кузьменко О. Змішане навчання як інноваційна форма організації навчального процесу в школі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2017. № 3. С. 140–147.
12. Лалак П. В. Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2017. Вип. 20. С. 69–70.
13. Ліннік О. О. Рівні діалогічної взаємодії в освітньому середовищі ВНЗ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2012. Вип. 25. С. 119–122.

14. Михалюк А. М. Педагогіка: інтерактивний контент: навч.-метод. посіб. Київ: Каравела, 2023. 244 с.
15. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: монографія / Акімова О. В., Галузьяк В. М. [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2014. 416 с.
16. Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. Київ: ЕКМО, 2011. 324 с.
17. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
18. Проц М., Нос Л. Дидактичний потенціал інтерактивних методів навчання. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2023. Вип. 39. С. 185–195.
19. Пушкар О. І., Грабовський Є. М. Культура цифрових медіа: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 164 с.
20. Тарасова О. Інтерактивні методи навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів під час лекційних занять. *Вісник психології і педагогіки*. Київ, 2011. Вип. 5. URL: <https://bit.ly/3AZKShl>
21. Тверезовська Н. Т. Інтерактивні інноваційні технології у системі вищої освіти. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2009. № 3(27), ч. 2. С. 236–240.
22. Шеховцева Т. Г., Долінна М. О. Інтерактивні методи навчання як основа мотивації студентів в умовах сучасного педагогічного процесу. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2019. Т. 19. Вип. 1. С. 105–108.
23. Forristall Carol. Opera on the Net. URL: <https://intime.uni.edu/video-library/opera-net-student-committees-part-2-2>

REFERENCES

1. Andriichenko, Zh., Blyzniuk, T., Maistrenko, O. (2021). Digital etyket ta komunikatsii: tendentsii ta vumohy sohodennia. *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 34, 24–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24> [in Ukrainian].
2. Bykov, V., Kukharenko, V., Syrotenko, N. et al. (2008). *Tekhnolohiia rozrobky dystantsiinoho kursu*. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
3. Bida, O. (2017). Struktura i metodyka interaktyvnoho uroku. *Pochatkova shkola*, No. 7, 434–441 [in Ukrainian].
4. Bohdanova, I. M. (2003). Profesiino-pedahohichna pidhotovka maibutnikh uchyteliv na osnovi zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii. *Extended abstract of doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Brovchenko, A. K. (2020). Mozhyvosti interaktyvnoi vzaiemodii studentiv ta vykladachiv v protsesi dystantsiinoho navchannia z tochky zoru osobystisnoho pidkhodu. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Psykholohiia*. Kyiv, Vol. 31(70), No. 4, 183–190 [in Ukrainian].
6. Haluziak, V. M. (2011). Hrupovi treninh yak zasib rozvytku osobystisnoi zrilosti maibutnikh uchyteliv. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*, issue 35, 203–210 [in Ukrainian].
7. Holota, N. (2022). Dialohichni tekhnolohii yak skladova praktyko-zoriientovanoi ta osobystisno-skladovoi pidhotovky pedahohiv. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, No. 37(1), 47–53. URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/327> [in Ukrainian].
8. Hurin, R. S. (2005). Pidhotovka maibutnoho vchytelia humanitarnoho profilu do zastosuvannia novykh informatsiinykh tekhnolohii u navchalnomu protsesi zahalnoosvitnoi shkoly. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
9. Innovatsiini tekhnolohii navchannia vid A do Ya. Valentyna Volkanova (Ed.). (2011). Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
10. Pometun, O., Pyrozhenko, L. (2002). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Kuzmenko, O. (2017). Zmishane navchannia yak innovatsiina forma orhanizatsii navchalnoho protsesu v shkoli. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Serii: pedahohika*, No. 3, 140–147 [in Ukrainian].
12. Lalak, P. V. (2017). Interaktyvna model navchannia studentiv: problemy ta perspektyvy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, issue 20, 69–70 [in Ukrainian].
13. Linnik, O. O. (2012). Rivni dialohichnoi vzaiemodii v osvitnomu seredovyschi VNZ. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, issue 25, 119–122

- [in Ukrainian].
14. Mykhaliuk, A. M. (2023). *Pedahohika: interaktyvnyi kontent*. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].
 15. Akimova, O. V., Haluziak, V. M. et al. (2014). *Osobystisno-profesiyni rozvytok maibutnoho vchytelia*. Vinnytsia: TOV "Nilan LTD" [in Ukrainian].
 16. Sysoieva, S. O. (2011). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh*. Kyiv: EKMO [in Ukrainian].
 17. *Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky*. A. V. Semenovoi (Ed). (2006). Odesa: Palmira [in Ukrainian].
 18. Prots, M., Hoc, L. (2023). *Dydaktychnyi potentsial interaktyvnykh metodiv navchannia*. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedahohichna, issue 39, 185–195* [in Ukrainian].
 19. Pushkar, O. I., Hrabovskiy, Ye. M. (2022). *Kultura tsyfrovnykh media*. Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia [in Ukrainian].
 20. Tarasova, O. (2011). *Interaktyvni metody navchannia yak zasib aktyvizatsii piznavalnoi diialnosti studentiv pid chas lektsiinykh zaniat*. *Visnyk psykholohii i pedahohiky*. Kyiv, issue 5. URL: <https://bit.ly/3AZKShl> [in Ukrainian].
 21. Tverezovska, N. T. (2009). *Interaktyvni innovatsiini tekhnolohii u systemi vyshchoi osvity*. *Visnyk NTUU "KPI". Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika, 3(27), part 2, 236–240* [in Ukrainian].
 22. Shekhovtseva, T. H., Dolinna, M. O. (2019). *Interaktyvni metody navchannia yak osnova motyvatsii studentiv v umovakh suchasnoho pedahohichnoho protsesu*. *Aktualni problemy suchasnoi medytsyny, vol. 19, issue 1, 105–108* [in Ukrainian].
 23. Forristall Carol. *Opera on the Net*. URL: <https://intime.uni.edu/video-library/opera-net-student-committees-part-2-2>